

Αναδιφώντας το χθες (326)

Σχολική ημέρα φιλοζωίας σε μια κοινωνία που δεν φημίζεται γι’ αυτήν

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

τικά πρόσφατο κείμενό μου. Το είχα δημοσιεύσει με τον τίτλο «Όλη η Κρήτη μια Αράχωβα» κι είχα δεχτεί γι’ αυτό τόσο επαίνους όσο και επιθέσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως με πληροφόρησαν φίλοι που τα παρακολουθούν. Παραθέτω το κείμενο, το οποίο δυστυχώς δεν έχει χάσει τίποτα από την ισχύ του.

Όλη η Κρήτη μια Αράχωβα

των δρόμων και διασχίζοντας μεγάλες αποστάσεις, με ζώα που παραμένουν πεινασμένα και διψασμένα, προκειμένου να μην πνιγούν από τους εμετούς τους.

Όλοι έχουμε επίσης συναντήσει στους δρόμους, ιδιαίτερα νωρίς το πρωί, σκοτωμένα ζώα από αυτοκίνητα. Ασφαλώς κάποια απ’ αυτά δεν σκοτώθηκαν επίτηδες, αφού οι οδηγοί θα είχαν επιχειρήσει να φρενάρουν χωρίς αποτέλεσμα ή δεν θα πρόλαβαν να τα δουν πριν χυθούν κάτω από τροχούς τους. Όμως πολλά απ’ αυτά είναι σκοτωμένα επί τούτου, όπως αποδεικνύει ο κατά πολύ αυξημένος πληθυσμός τους στους δρόμους της Κρήτης σε σχέση μ’ εκείνους της υπόλοιπης Ελλάδας.

Θα μπορούσε βέβαια κάποιος που ψάχνει δικαιολογίες να ισχυριστεί ότι τα ζώα στον τόπο μας είναι περισσότερα, κάτι που όμως δεν ισχύει, αφού σε πολλούς άλλους τόπους είναι εκεί περισσότερα, για παράδειγμα οι αλεπούδες στην στεριανή και νησιωτική Ελλάδα, που στην Κρήτη δεν υπάρχουν καν ως είδος, όπως και τα αγριογούρουνα, τα τσακάλια και οι αρκούδες. Το γεγονός επίσης ότι οι περισσότεροι απ’ αυτούς τους σκοτωμούς γίνονται βράδυ, εν κρυπτώ και από οδηγούς πιωμένους, ανατρέπει τέτοιου είδους αιτιάσεις. Κι είναι επίσης γνωστή κι ερευνημένη η συνάφεια των δολοφονιών των ζώων μ’ εκείνες των ανθρώπων, εφόσον στους δράστες τους δοθεί η ευκαιρία να μεταφέρουν τα αισθήματά τους από τα ζώα σ’ εκείνους.

Δεν είναι μόνο οι εκατόμβες των ζώων στους δρόμους, που πολλοί από τους οδηγούς τις επιδιώκουν, πατώντας γκάζί αντί για φρένο και κινδυνεύοντας μερικές φορές να βρεθούν οι ίδιοι σε γκρεμούς. Θυμάμαι αδέχαστα το 1987 έναν μαθητή μου σε σχολείο ορεινού κρητικού χωριού, τον οποίο μετέφερα μια φορά την εβδομάδα κατά την επιστροφή μου στην πόλη, όπου παρακολουθούσε μαθήματα μουσικής. Το βράδυ την επιστροφή έκανε ο πατέρας με το αυτοκίνητό του, μέχρι που ο πιτσιρικάς μου περιγράψε μια απίστευτη σκηνή: - Κύριε, οψάργας που ευγυρίζαμε με τον κύρη μου απαντήξαμε έναν κατσόχοιρο κι εκείνος επάτησενε γκάζί, μα δεν επρόκανε να τον ε-πατήσε. Μού ’πε το λοιπόν κι εβγήκα και του τον έβγαλα με τ’ άρβυλο από τη βάγκα στο δρόμο κι εκείνος έβαλενη την όπισθεν και τον έκαμενε λίκυμ! Στην αμορία μου αν συνηθίζεται στα μέρη τους να τρώνε τους σκαντζόχοιρους ο μαθητής μου απάντησε αρνητικά, μ’ εμφανή αποτροπιασμό στο πρόσωπό του. Στην ερώτησή μου γιατί τότε χρειάστηκε να γίνει τόσο κινητοποίηση για τον θάνατο ενός ζώου, η απάντησή του ήταν: - Έτσι, για να σπάσουμε πλάκα!

και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των μελών τους είναι αλλοδαποί που διαμένουν μόνιμα στον τόπο μας. Δυστυχώς το σχολείο και η κοινωνία στην Ελλάδα δεν καλλιεργούν την ζωοφιλία, όπως άλλωστε και άλλες αξίες, της συνεργασίας, της αλληλοβοήθειας, του σεβασμού στο περιβάλλον -φυσικό και πολιτισμικό-, του εθελοντισμού και του σεβασμού της διαφορετικότητας. Κι όμως, αυτά διδάσκονται στα σχολεία όλης της Ευρώπης κι έχουμε την ευκαιρία να το διαπιστώσουμε όλοι, εκπαιδευτικοί και μαθητές, που τα επισκεπτόμαστε με τα προγράμματα Erasmus. Πολύ πιο εύκολα όμως το βλέπουμε στην πράξη, από τη συμπεριφορά των αλλοδαπών πολιτών που είχαν την ευκαιρία να τύχουν τέτοιας παιδείας, που πρωτοστατούν σε παρόμοιες προσπάθειες, πάντα εθελοντικά κι έμπρακτα. Γι’ αυτό και οι αναγνώστες θα μου επιτρέψουν να αφιερώσω το σημερινό κείμενο σε μια τέτοια εσαεί εθελόντρια, του φιλοζωισμού και όχι μόνο, την Antigie Ntoretea Terchart (φωτογραφία), που έκανε την Κρήτη δεύτερη πατρίδα της και κηδεύτηκε προ μηνών στο Ρέθυμνο.

Δεν θα μακρηγορήσω, εστιάζοντας στο «κοινό» πρόβλημα των «βαρελόσκυλων», όπως αυτά στη φωτογραφία που φυλάνε τα βοσκοτόπια παντού στην Κρήτη και στην περίπτωση μας νοτίως της Μονής Βυσάκου. Τα άτυχα αυτά ζώα ανανεώνονται μετά τον θάνατό τους, εδώ και είκοσι χρόνια, όντας ζωές αναλώσιμες, αν φυσικά οι ιδιοκτήτες τους τα αντιμετώπιζουν ως ζώα και όχι ως απλά εργαλεία. Δεν θα επεκταθώ στις αγχόνες των σκυλιών, οι οποίες συνεχίζουν την παλιότερη αποτροπιαστική παράδοση των βαράθρων με το όνομα «Σκυλογκρέμν». Δεν θ’ αναφερθώ αναλυτικά ούτε στην παράδοση που

όριζε, όταν τα ταπεινά γαϊδουράκια έπαυαν να εξυπηρετούν, είτε από γηραιαί ή από ασθένεια είτε από αλλαγή επαγγέλματος των ιδιοκτητών τους, να οδηγούνται σε γκρεμούς - καιάδες, κι εκεί να σπρώχνονται στο κενό. Γιατί, δυστυχώς ή ευτυχώς, οι παραδόσεις δεν είναι πάντα προς έπαινο ούτε βέβαια και προς διαίωνιση. Για λόγους όμως δικαιοσύνης πρέπει ν’ αναφέρω ότι σ’ άλλα μέρη τα άτυχα αυτά ζώα τύχχαναν καλύτερης μοίρας. Οι γεωργοί τα ελευθέρωσαν απλώς στη φύση κι αυτά συγκροτούσαν τις γνωστές μέχρι και σήμερα ζωοκοινότητες των αλόγων της Κεφαλονιάς, της Βαλαώρας, του ποταμού Λούρου κ.ά. Μπορώ επίσης ν’ αναφέρω την απλούστερη λύση που εφαρμόζαν ανά την Ελλάδα και σε ορισμένα χωριά της Κρήτης, τα γαϊδουράκια ν’ αφήνονται ελεύθερα να βόσκουν στις εποχές που οι ιδιοκτήτες τους δεν τα χρειάζονταν και του σαμαρώματός τους στις υπόλοιπες.

νείς από τους υπεύθυνους, Δήμους, Αντιπεριφέρειες κι Αστυνομίες, να ξεκινούσε μια εκστρατεία του τύπου #CancelRethymno ή #CancelKriti ή κάτι άλλο, σε παρόμοιο με την Αράχωβα περιστατικό, απ’ αυτά που δεν λείπουν και στον τόπο μας; Η μήπως σε μια τέτοια περίπτωση, με τα στόματά μας στην Κρήτη συνηθισμένα να είναι κλειστά και τα όπλα μας να είναι ενεργά, θα αποκαλυπτόταν ποτέ ο αίτιος; Τι επιπτώσεις θα είχε άραγε κάτι τέτοιο για τον τουρισμό και τον τόπο συνολικά;».

Τα περιστατικά συνειδητής κακοποίησης των ζώων στην Κρήτη δεν είναι επίσης λίγα. Στέκομαι στα πιο πρόσφατα, τον προπερασμένο Ιούλιο, που ένα σκυλί βρέθηκε ν’ αργοπεθαίνει, με κομμένα τ’ αυτιά, δεμένο με σκοινί στου Γάλλου Ρεθύμνης (φωτογραφία). Η σ’ εκείνο που βρέθηκε τις ίδιες μέρες κατακρεουργημένο με ψαλίδι στην Αμμιουδάρα του Ηρακλείου. Σημειώνω μόνο ότι το πρώτο βρέθηκε αιμόφυρτο έξω από το μεγαλύτερο ακαδημαϊκό ίδρυμα του νησιού και το δεύτερο σ’ έναν από τους τουριστικότερους τόπους του. Τελειώνοντας, παρακαλώ τους αναγνώστες, για να μη μείνουμε στα λόγια, να ρωτήσουμε τον Δήμο τους ο καθένας για το τι κάνει για τα αδέσποτα του. Τι τμήμα του κρατικού κονδυλίου των ογδόντα συνολικά εκατομμυρίων, μέρος του οποίου μένει τελικά στα αζήτητα, διεκδικεί και προσφέρει ως αντιπαροχή στα άτυχα ζώα που ζουν στα όριά του. Και για να βάλουμε το θέμα σε πιο πρακτική βάση: αλήθεια, φαντάζεται κανείς από τους υπεύθυνους, Δήμους, Αντιπεριφέρειες κι Αστυνομίες, να ξεκινούσε μια εκστρατεία του τύπου #CancelRethymno ή #CancelKriti ή κάτι άλλο, σε παρόμοιο με την Αράχωβα περιστατικό, απ’ αυτά που δεν λείπουν και στον τόπο μας; Η μήπως σε μια τέτοια περίπτωση, με τα στόματά μας στην Κρήτη συνηθισμένα να είναι κλειστά και τα όπλα μας να είναι ενεργά, θα αποκαλυπτόταν ποτέ ο αίτιος; Τι επιπτώσεις θα είχε άραγε κάτι τέτοιο για τον τουρισμό και τον τόπο συνολικά;».

Δράσεις φιλοζωίας 1

Εδώ τελειώνει το παλιότερο κείμενό μου. Σήμερα ο υπουργός Παιδείας προσφέρει μια ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να προσπαθήσουν ν’ αναπτύξουν αισθήματα φιλοζωίας στους μαθητές τους ή μάλλον ν’ αναπτύξουν τα υπάρχοντα, γιατί πάντα υπάρχουν τέτοια στα παιδιά. Μια σχετική

δράση θα μπορούσε να είναι η ανάγνωση ενός φιλοζωικού βιβλίου, όχι βέβαια σε μία ημέρα αλλά σε διάκενα χρόνου. Αυτό παράλληλα προάγει τη φιλανθρωπία αλλά και αναπτύσσει συνολικά τις γλωσσικές ικανότητες των παιδιών. Σχετικά παιδικά κι εφηβικά βιβλία υπάρχουν δεκάδες, από τα παλιότερα «Χωρίς οικογένεια», «Ο Μάγκας» και «Ο Θεός αγαπά τα πουλιά» (που διάβαζα συχνά με τους μαθητές μου), μέχρι τα πιο σύγχρονα «Το καταφύγιο της αγάπης» και «Τα δώρα της Διώνης».

Δράσεις φιλοζωίας 2

Τα παζάρια (bazars) κάθε είδους αποτελούν ευκαιρίες εξάσκησης των μαθηματικών ικανοτήτων των παιδιών αλλά και προώθησης της κοινωνικοποίησης τους. Στην περίπτωση μάλιστα των παζαριών φιλοζωικών συλλόγων, η ευκαιρία συμμετοχής δεν πρέπει να χάνεται, ακόμα κι όταν αυτά πραγματοποιούνται εκτός σχολικού χρόνου. Πέραν αυτού η σχολική τάξη, καθοδηγούμενη από τον δάσκαλό της, μπορεί να διοργανώσει δικό της φιλοζωικό παζάρι, μέσα στο σχολείο ή και έξω από αυτό, απευθυνόμενο δηλαδή συνολικά στην κοινωνία. Οι εισπράξεις στη συνέχεια θα προσφερθούν στα φιλοζωικά σωματεία, τα οποία πρέπει να προσκαλούνται επίσημα στο σχολείο, σε σχετική τελετή.

Δράσεις φιλοζωίας 3

Μια άλλη δράση που ενθουσιάζει τα παιδιά είναι η παραχώρηση του δικαιώματος να φέρουν στο σχολείο για μια μέρα τουλάχιστον κάθε χρονιά το αγαπημένο τους κατοικίδιο ζώο. Η δράση αυτή όχι μόνο προωθεί τη φιλοζωία τους αλλά και τους δίνει τη δυνατότητα να εκφράσουν τα αισθήματά τους και να δημιουργήσουν φιλίες με άλλα παιδιά που τρέφουν ανάλογα και δυσκολεύονται να τα εκφράσουν. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να είναι αίγουροι για το ότι η αναστάτωση που θα προκαλέσουν τα ζώακια αυτά, ιδιαίτερα τα σκυλιά, στη σχολική αίθουσα δεν θα είναι τίποτα μπροστά στην αγάπη και αναγνώριση που θα εισπράξουν από τα παιδιά για την ενσυναίσθηση που επιδεικνύουν.

Δράσεις φιλοζωίας 4

Θα τελειώσω με κάτι προσωπικό, όσο προσωπική μπορεί να είναι μια δράση με είκοσι δύο μαθητές. Την πρώτη τάξη που παρέλαβα στο 2^ο Δημοτικό Σχολείο Ρεθύμνου, ερχόμενος από τα σχολεία της υπαίθρου στην πόλη, τη δίδαξα για τέσσερα χρόνια. Από την αρχή του δεύτερου χρόνου τα παιδιά μου κοινοποίησαν την παράκλησή τους να φιλοξενήσουμε ζωάκια στη σχολική αίθουσα: μερικά αθόρυβα ψαράκια. Δέχτηκα το αίτημα με την προϋπόθεση ν’ αναλάβουν τις ευθύνες καθαρισμού και διατροφής τους, ακόμη και της καθημερινής αλλαγής και αποχλωρίωσης του νερού της γυάλας που θα τα φιλοξενούσε. Τα παιδιά αποδείχτηκαν ανώτερα πάσης προσδοκίας: υπεύθυνα, σε σημείο που να συναγωνίζονται μεταξύ τους το ποιος θα τα αναλάβει στο σπίτι του στις χριστουγεννιάτικες, στις πασχαλινές και στις καλοκαιρινές διακοπές. Ανάμεσα στους μαθητές της καλοκαιρινής διακοπής, «Αναδιφώντας το χθες» μ’ ένα ερώτημα προς αυτόν, όπως και σε κάθε άλλον μαθητή μου: αγαπητέ Γιάννη, τι έχεις πράξει, ως βουλευτής εσύ, μέχρι σήμερα για τα ζώα συντροφιάς καθώς και για τα αδέσποτα ζώα; Και τι προτίθεσαι να κάνεις στο μέλλον γι’ αυτά;

Αποχαιρετισμός και προϋπάντηση

δου, φέρνοντας στο φως μια φωτογραφία που πιστεύω ότι δεν θα θυμάται. Είναι από το 2^ο Δημοτικό Σχολείο, τραβηγμένη την ημέρα που κάναμε τις τελευταίες πινελιές στη μεγάλη ζωγραφιά στον τοίχο της μεσαίας πτέρυγας του διδακτηρίου. Η Ελπίδα μας απαθανατίζεται πρώτη από αριστερά. Καλή της δύναμη!

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ. Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας, strharis@yahoo.gr, 2831055031

Η ακολουθία άρθρων «Αναδιφώντας το χθες» είναι αναρτημένη στο <https://rethnea.gr/author/xarhs-stratidakhs/>, ενώ τα περισσότερα από τα βιβλία του είναι δωρεάν προσβάσιμα στο <https://civisrethymnensisuniversalis.blogspot.com/>.